

Stručni rad

KOMUNIKACIJA NASTAVNIKA I UČENIKA U SREDNJOJ STRUKOVNOJ ŠKOLI

Srebrenka Pongrac, dipl.ing.

Graditeljska škola Čakovec

Sažetak:

Članak prikazuje rezultate kratkoga anketnog upitnika na temu komunikacije nastavnika i učenika u srednjoj strukovnoj školi, u kojem je sudjelovalo 10% svih učenika u školi, i to učenika četvrtog, završnog razreda. Upitnik je proveden u svibnju 2024. godine a učenici su odgovarali na pitanja o verbalnoj i neverbalnoj komunikaciji i komunikaciji u nastavi na daljinu.

Ključne riječi: verbalna komunikacija, neverbalna komunikacija, nastavnik, učenik

1.UVOD

Uloga nastavnika u školskom sustavu mijenja se kroz povijesna razdoblja i različite oblike društvenih uređenja. Međutim, predodžba o učitelju koji djeci treba „objasniti“ nastavni sadržaj ostaje uvriježena u našem društvu. Možemo očekivati da će učitelj/nastavnik koji vlada komunikacijskim vještinama imati učenike koji postižu bolje školske rezultate, ne samo zato što će učenici lakše razumjeti nastavni sadržaj nego i zato što će kvalitetna komunikacija s učiteljem doprinosti ukupnom razvoju učenika, posebno njihovih socijalnih kompetencija. Ulaskom u školski odgojno-obrazovni sustav, djeca dobivaju odraslu osobu, prvu učiteljicu ili prvog učitelja, kojeg odmah smještaju u svoj svijet kvalitete i dugo vremena učitelj/učiteljica su najvažniji odrasli ljudi učenikovog svijeta. Nakon razredne nastave, sljedeći stupanj obrazovnog sustava donosi predmetnu nastavu u osnovnoj školi, od 5. do 8. razreda a zatim slijedi trogodišnje ili četverogodišnje srednjoškolsko obrazovanje. Vremenom i odrastanjem, učenici objektivnije vrednuju komunikacijske sposobnosti svojih učitelja, razrednu atmosferu i posljedično, svoje školske rezultate.

U anketnom upitniku o komunikaciji nastavnika i učenika sudjelovalo je 59 učenika završnih 4. razreda srednje strukovne škole 2024.godine, što iznosi 10% ukupnog broja svih učenika u toj školi.

2. KOMUNIKACIJA

Prema rječniku stranih riječi pojam *komunikacija* dolazi od latinske riječi „communicare“, a znači: učiniti općim, odnosno komunikacija je: priopćenje, izlaganje, predavanje. Wikipedija navodi da je komunikacija razmjena poruka među bićima.

Hrvatska enciklopedija navodi da je komunikacija prijenos informacija ali i „međusobno posredovanje značenja u zajedničkom sustavu simbola koje je povezano s čovjekovim mišljenjem“. Također, i da: „svaki čin čovjekova ponašanja, kao reakcija na nešto ili nekoga, već jest komunikacija, jer svaka gesta nosi neku poruku.“

Dakle, komunikacija nije jednosmjerna nego dvosmjerna aktivnost i čovjek ne može ne-komunicirati, jer čak i izostanak komunikacije ima određenu poruku. U razrednom okruženju tradicionalnoga školskog sustava učenici su naročito usmjereni na komunikaciju s učiteljem ili nastavnikom. Komunikacijom možemo nazvati svaku interakciju unutar grupe ili razrednog odjela, pri čemu učitelj ima značajnu i odgovornu ulogu kvalitetnog upravljanja nastavnim procesom, kao i oblicima i kvalitetom ukupne komunikacije u svojoj nastavi.

Na pitanje „Što je komunikacija?“ učenici su odgovorili ovako: 32% učenika misli da je komunikacija razgovor, 34% učenika misli da je komunikacija svaki kontakt dviju osoba i isto toliko učenika misli da je komunikacija razumijevanje informacije.

2.1. VERBALNA KOMUNIKACIJA

Prema odgovorima učenika, nastavnici u komunikaciji najčešće ili često koriste govor/razgovor (59% i 32%), nastavnike potpuno razumije 20% učenika, uglavnom ih razumije 76% učenika a informaciju koju nastavnik daje govorom, ne razumije 4% učenika. Da je nastavnik potreban kako bi objasnio ono što udžbenik i/ili drugi izvori znanja ne mogu, misli 93% učenika a 7% učenika misli da bolje nauči iz udžbenika i drugih izvora znanja. Nastavnik bi trebao koristiti pravilni književni jezik – tako misli 73% učenika a ako nastavnik govori jednostavnim jezikom i razumljivim redoslijedom, 93% učenika najviše informacija zapamti u školi. Tvrdnju: „Jako mi je važno da se nastavnik potruži objasniti nastavni sadržaj.“ podupire 100% učenika, a ako ne razumije nastavnika, čak 66% učenika uopće nema volju učiti taj predmet. Očekivano, 92% učenika misli da se nastavnik mora potruditi da sa svakim učenikom primjereno komunicira.

2.2. NEVERBALNA KOMUNIKACIJA

Kako učenici doživljavaju nastavnikovo ponašanje i kakav utjecaj ono ima na razrednu atmosferu?

Čak 94% učenika navodi da po licu i držanju tijela mogu primijetiti da nastavnik ima loš dan, a 75% učenika kaže da im je teško pratiti nastavu ako je nastavnik smrknut i zabrinut. Također 75% učenika je sigurno da će dan u školi biti loš, ako nastavnik nije dobre volje. Samo 39% učenika pokušava aktivnijim radom na satu popraviti atmosferu u razredu a 61% učenika uopće ne želi sudjelovati u radu nego samo čeka da takav sat prođe. Da kvalitetan nastavnik uvijek gleda učenika u oči, misli 75% učenika. Nastavnik mora svakom učeniku pristupiti na pozitivan način, bez obzira koliko taj učenik uči i zna – ovako misli 96% učenika, a 86% učenika podržava tvrdnju: „Jako mi je važno kad vidim da me nastavnik ohrabruje, čak i ako mi to ne govori.“ Nastavnici ne bi trebali u razred donositi loše raspoloženje, misli 71% učenika. Nastavnici su učenicima uzor i primjer ponašanja, pokazuje to odgovor na tvrdnju da se od nastavnika ne uči samo školski predmet, nego i način komunikacije s drugim osobama, koju potvrđuje 83% učenika, a 97% učenika najugodnije se osjeća na nastavi kad vidi da nastavnik širi pozitivnu energiju.

2.3. KOMUNIKACIJA U NASTAVI NA DALJINU

U vrijeme pandemije virusom COVID-19, u školskim godinama 2019./20. a naročito 2020./21. nastava se održavala u pretežito *on line* formatu. Kako su učenici doživjeli komunikaciju sa svojim nastavnicima u uvjetima odvojenosti od uobičajenog školskog okružja?

Jasno utvrđena pravila ponašanja i komunikacije s nastavnikom u vrijeme nastave na daljinu, potvrđuje 83% učenika. Nastavnici su davali jasne upute razredu u cjelini i pojedinačno – kaže 78% učenika. Međutim, 51% učenika je na početku sata znalo što taj sat treba naučiti, a 49% učenika, dakle gotovo polovica, nije.

Nastavnici su bili dostupni za sva objašnjenja koja su učenici trebali, potvrđuje 81% učenika a čak 90% učenika kaže da su komunikaciju s nastavnicima mogli ostvariti i izvan vremena predviđenog školskim rasporedom. Provjere znanja bile su najavljene i pripremljene tako da su učenici imali na raspolaganju dovoljno vremena, kao i u direktnoj nastavi (97% odgovora) ali nakon provedene provjere, čak 34% učenika nije

dobilo povratnu informaciju o svom rezultatu, kako bi se mogli kvalitetno pripremiti za ispravak nezadovoljavajuće ocjene.

Čak 75% učenika misli da korištenje kamere u nastavi na daljinu uspješno zamjenjuje nastavu uživo, ali 85% učenika kaže da *on line* sastanci grupe/razreda nisu jednako učinkoviti kao rad u direktnoj nastavi. Za neke predmete učinkovitija je nastava na daljinu od direktne nastave – misli 47% učenika.

Petina ispitanih učenika, točnije njih 22%, kaže da im je lakše komunicirati s nastavnikom *on line* nego uživo, a čak 56% učenika kaže da im nije nedostajala direktna komunikacija s nastavnikom.

3. Zaključak:

Učitelji i nastavnici s kvalitetnim komunikacijskim vještinama i razvijenim socijalnim kompetencijama stvaraju ugodnu, radnu i poticajnu atmosferu u razredu, a to znači da se može očekivati da će i učenici imati više motivacije za rad, odnosno za suradnju u nastavnom procesu. Naročito je važna neverbalna komunikacija u kojoj učenik prepoznaje brigu i pažnju nastavnika potrebnu za razvoj svih učeničkih sposobnosti. Novije vrijeme, u kojemu je sveprisutno korištenje informacijsko-komunikacijskih uređaja, vrednuje direktnu komunikaciju između nastavnika i učenika kao možda manje važnu, a tome se pridružuje paradigma obrazovanja koja stavlja učenika u središte nastavnoga procesa, pri čemu nastavnik ostaje sa strane, kao „nevidljivi“ upravitelj nastavnog procesa dok učenik otkriva i stječe znanja i vještine svojom aktivnošću. Učenici jasno prepoznaju poruke verbalne a naročito neverbalne komunikacije pa se može zaključiti da je u sustavu odgoja i obrazovanja za postizanje pozitivnog radnog okruženja i visokih rezultata rada, uvijek potrebna i važna kvalitetna komunikacija nastavnika i učenika.

Popis literature

[1.] Klaić, B. (1989.) Rječnik stranih riječi

[2.] <https://www.enciklopedija.hr/clanak/komunikacija> (19.9.2024.)

[3.] <https://bs.wikipedia.org/wiki/Komunikacija>(19.9.2024.)